

Ideológiát gyárt a Kreml

Neves politikusok, tudósok és tanárok részvételével különös tankönyvvita zajlott a minap Moszkva egyik patinás nemesi kúriájának volt báltermében. A megjelenteknek egy nyomdászágú könyvecskét osztottak ki. Az Oroszország legújabb kori története 1945 és 2007 között című kiadvány 2008-tól afféle kötelező olvasmány lesz.

A 21. század rövid tanfolyama

Igaz, a "kézirat gyanánt" megjegyzéssel néhány hónapja nyilvánosságra került tankönyvnek a piacgazdaság Moszkvában áhítatosan tisztelt szabályai szerint formálisan még versenybe kell szállnia 19 más hasonló kézikönyvvel, amelyekből a fiatalok az érettségire készülnek majd. A mai Oroszország azonban furcsa, felemás világ. Olyan, mint a tisztí tányérsapka, amelyen egyszerre ékeskedik a Romanov-dinasztia jelképe, a kétféjű sas meg az ötágú csillag, a cári dinasztiát az útból félresöpítő rendszer szimbóluma. Ebben a sokaknak szép, de csak félig-meddig új világban az ilyen ideológiahordozó művek kiválasztását a Kreml irodáiban rendelik el. Ezúttal is így történt, hiszen a bebiflázandó szöveg lesz a putyini korszak évről évről kissé átdolgozott kötelező olvasmánya. A bemutatón, az ősi főliánsok árnyékában bizony szánalmas benyomást keltett kis mű sokban a sztálini idők nálunk is jól ismert Rövid tanfolyamára, a sokat emlegetett kratkij kurszra emlékeztet. Születését vészjóslóan jelezték az ideológiai természetű kijelentésektől korábban többnyire tartózkodó Vlagyimir Putyinnak az elmúlt hónapokban tett nyomatékos célzásai a hazafias értékeket közvetítő tankönyvek kiadásának fontosságára. Bizonyára ezért tisztelte meg az új tankönyv vitáját az orosz oktatási miniszter, az akadémia elnöke és több államiduma-képviselő. Az esemény főszereplője azonban szürke eminenciásként is Vlagyiszlav Szurkov volt, a Kreml fiatal, erőszakos főideológusa, aki a tanácskozás utáni pezsgőzés mámorában fennhangon dicsérte a szerzőket. "Ügyes fiúk vagytok" – mondta, a szovjet korszak egy jellegzetes kifejezésével indokolva elégedettségét: "Jól teljesítettétek a szociális megrendelésünket. Nincs kedvetek kirándulni valahová a trópusokra?"

Hatalom mint abszolút érték

A nyelvileg és gondolatilag igénytelen mű az erős kéz politikáját dicséri. A második világháborúban győztes Joszif Sztálint mint a centralizált állam újjáteremtőjét mutatja be, aki antik hősként modern atomnagyhatalommá formálta a kisparcelláikat faekével művelő muzsikok szegény országát. A három szerzőtől, persze, senki nem kérdezi meg, hogy

gondoltak-e munkájuk közben a századelőn még a fél Európát gabonával ellátó orosz mezőgazdaság tönkretételére? A Kremlben mesterségesen keltett ukrajnai éhínség hétmillió áldozatára? A nemzedékek életét megnyomorító hiánygazdaságra? A gulágbirodalom borzalmára? Igaz, a szerzők eredetileg a Sztálin körüli vitákról is szerettek volna írni. A zsarnok iránti lelkesedésükben egymással versengő cenzorok nyomására azonban az elkészült változatban nem a sztálini népirtást éri a fő bíráló. Az új kratkij kurszból a diákok azt tanulják majd meg, hogy a Kreml grúz ura eléggé el nem ítéhető módon nem ajándékozta meg alattvalóit a magántulajdonra épülő piaci rendszer vívmányaival. Ezért Hruscsov fejét is megmossák a szerzők. Vétkesnek találják abban is, hogy túl hosszú pórázon tartotta a limeseket. Brezsnyevről ellenben, aki pedig országlásának második felében agyalágyult, dadogó hadastyánként olvasta fel mások által írt beszédeit az őt dicsőítő nómenklatura előtt, a tankönyvírók kissé lekezelően, de inkább dicsérőleg nyilatkoznak. Mert erősítette a "hatalmi vertikumot", és ugyebár ez a lényeg. Gorbacsov, de főleg Jelcin ezzel szemben – a tankönyv szerint – bűnös módon gerjesztette a bomlást. Ezért veszítette el a történelmi Oroszország a valaha hű Közép-Ázsiát és Kaukázust.

A pozitív hős

A putyini Oroszország ideológiáját összegző műből kitűnik, hogy megrendelőinek – és ennek nyomán szerzőinek – különösen az ősi szláv testvér, Ukrajna és a szerintük egykor oroszbarát, keresztény Grúzia hitszegése, a nyugati világhoz való mostani közeledése fáj. Mélyen elítélik a Borisz Jelcin uralma alatt kialakuló, a rendszer gazdasági fejlődését fellendítő olaj- és gázpiac nem oly régi haszonélvezőit is. A Hodorkovszkij típusú "oligarchák" bírálata közben szó sem esik arról, hogy ez a különös, vadkeleti embertípus ma is él és virágzik a Szovjetunió legnagyobb utódállamában. De ma már csak "jó oligarchák" vannak: az újjgazdagok közül az marad talpon, aki finanszírozza, dicsőíti és kiszolgálja a Kremlt. "Sokáig vártam, hogy fehér lovon megjelenjen egy katonatiszt, akire rábízhatom az országot. És eljött Putyin!" – nyilatkozott egyszer a már nyugdíjas Jelcin, amikor még azt hitte, hogy klánja nemcsak az összeharácsolt vagyont, hanem politikai hatalmát is megőrzi. Ez a jóslata sem vált be: az eljövendő nemzedék az örökbecsű műből lesújtó kritikát olvashat Oroszország első elnökéről. Azt is megtudhatják, hogy az oligarchauralomnak vége. Hogy Putyinnak köszönhetően a hatalmi vertikum kiáll bármilyen szilárdsági próbát. Hogy az államiduma-választás a demokratikus rend soha nem látott példája volt. Arra a jövő ifjúsága tán sosem jön rá: hazájában számárbórként zsugorodnak az emberi jogok. Hogy Putyin az alkotmányos rendet kijátszva egyszerre megy és marad. Hogy az alsóházi képviselők egyik

része a szovjet korszak magas rangú tisztje, sőt a KGB alkalmazottja volt, és a padosorokban körözés alatt álló köztörvényesek is ülnek. A "jó" oligarchák mellett, a demokrácia nagyobb dicsőségére, jutott hely öt olyan honanyának is, akinek topless képe nemrég a férfimagazinok olvasóinak adrenalinszintjét növelte. Az efféle információval valóban felesleges tömni az iskolások fejét.

Megjelent: Magyar Hírlap, 2007. 12. 28.